

Tamme Leht

Selles numbris:

- Vesikloseti ABC
- Dumpster-diving: kogemuslugu
- Kuidas olla abiturient?
- Ameerika-muljeid
- Palju muud põnevat!

Hommikuti ärgates on õues alles pime. Vaevaliselt peseme une silmist, rüüpame auravat kohvi ning pakime koolikotid, et olla päikesetõusuks valmis sammud kooli poole seadma. Õues jääb hingeõhk helehalli uduna õhku hõljuma, kirjud lehed langevad kooliteel asfaldile, mõni neist jääb kinni ka me juustesse. Kool ootab meid. Kool ootab meid tammepeude ja lehehunnikute keskel, meie inimeste ja sõpradega. Me tulime siia, sest tahtsime, mitte sellepärast, et pidime. Me tulime siia eile, tulime siia täna ja tuleme siia homme. Üheskoos istume tundides, sööme lõunat koolisööklas ja hüppame vahetunnis lehehunnikusse, lihtsalt sellepärast, et me saame. Me naudime elu ja üksteise seltskonda. Ja me oleme õnnelikud, et oleme.

- Eliisa Raal

“

Te kõik olete hullud!

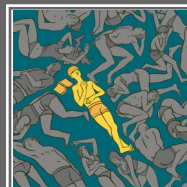
- Karl Pütsepp

Kõik on hästi!

Nagu ikka, on oktoober see kuu, mil saab juba väita, et kooliaasta on hoo sisse saanud ja kokku on kogutud esimesed muljed. Rebased on andnud vande, abituriendid on proovinud õpetajarolli ja üheteiskümnendikele on kohale jõudnud uurimistöö tõsidus ning fakt, et sellest tööpoolest pole pääsu. Iseloomustades seda kirevat, üllatuslike soojade ilmadega rikastatud sügist, on raske leida otse-seid sõnu. Eriliselt hea meel on mul värske lehekoosseisu üle, sest süda lausa laulab sees, mõeldes sellele uuele säravale tiimile. Kui mõelda eesolevale aastale, mis mulle üllatuslikul kombel on juba viimane selles koduks muutunud majas, siis kindlasti ümbritseb seda minu enda jaoks suur segadusepilv, ja ma usun, et sellega nõustub suurem osa lennukaaslast. Õnneks tegi meie vastlõpetanud vilistlane Liisu-Johanna Olgo selle segadusliku teekonna natuke selgemaks ja sellest saab lugeda juba selles numbris. Heidame pilgu Anel Neumanni teekonnale Kanadas, jagame nippe, kuidas olla viisakas kaasõpilaste suhtes „Vesikloseti ABC-s“, heidame pilgu prügikastisukeldujate argipäeva ja palju-palju muud põnevat! Meelde jäävat sügise jätku!

Liisa Plovits— peatoimetaja

*Peatoimetaja soovitab: EiK-
„Unerohi”*

MEIE

ehk Tamme Lehe toimetetus

Mihkel Martin
Kasterpalu
toimetaja

Liisa Plovits
peatoimetaja-
küljendaja

Karl Pütsepp
juhendaja

Eliisa Raal
asepeatoimetaja-
küljendaja

Pihla Leena
Põldma
toimetaja

Nora Tuisk
toimetaja

Gerda Kolossov
toimetaja

Liis Küpar
toimetaja

Kadi Nõmmik
toimetaja

Angela Puur
toimetaja

Kristjan Taska
toimetaja

Kädi-Liis Räst
toimetaja

Joonas Taniloo
keeletoimetaja

Egeli Raudmäe
toimetaja

Liis Vaher
toimetaja

Kristjan Kriisa
toimetaja

Tamme Lehe koosseis õppeaastal 2018/2019.

Foto: Lisette Lill

Kaunis ennustus hukatu- sele

Teater Must Kast lavastus "Prohvet"

„Prohvet“ on julm ühiskonnakriitika kajastatud hellas abstraktsuses. See kisub lahti igasuguse arusaama ratsionaalsest maailmast, annab valusat mõtteainet ja loob puhtfilosoofilise olemuse, et teatrist lahkudes oleks järele jäänud süü, jõuetus ja üsna mitu naeruväärset mõtetera, mis kuidagi hingele siiski rahuliku pai teevad.

See on lugu progressist ja selle lõputust lõplikkusest. „Prohvet“ jaguneb kümneks peatükiks ning räägib ühe paari lootusest alustada uut ökonoomset elu metsa kolides. Iga peatüki juhatas sisse filosoofiline mõttekäik ning peatükkide vahel on kommenteerijateks kolm ahvi, kes toimivad ka kui loo sidujad ja edasikandjad. Iga peatüki ajal on aga näha paarikese tuttavaid, häid sõpru ja sugulasi nende otsust metsa kolida ja töötuks jääda kritiseerimas, kuid seda iroonilise järelkajaga.

Ahvid kehastasid maailmas levinud kolme tarka ahvi: üks neist ei näe kurjust, teine ei kuule kurjust ja kolmas ei räägi kurjust. Alguse on saanud selline motiiv Jaapanist, kus kujutatakse ka neljandat ahvi, kes ei tee kurjust. Mulle tohutult meeldis, et nad seda motiivi sellises kontekstis kasutasid. See andis sellele lihtsal ja minimalistlikul viisil palju lisatähendust. Ahvide roll oli minu jaoks seda siduda, aga samas panna meid vaatama kõrvalt oma enda ehk inimeste tegevust. Nad löid killu inimese ja inimese vahele ning see andis võimaluse filosoferida iga teema juures tundmata end seotult.

Paarikese osa mõjus minu jaoks kerge pausina. Kuigi nemad andsid edasi põhilugu, siis ahvid olid sõnumi kandjaks ja nende osad sellest olid tunduvalt intensiivsemad ning paarikese lugu selle kõrval võttis seda pinget maha. Ahvide muutumine peatükkides teisteks osatähtjateks oli minu meelest väga mõjuv ja tekitas nii ilusa kontrasti, et ma vaatajana sain

Arvustused

On, ja siis nagu enam ei ole

tunda piisavalt emotsioone, aga samal ajal tekkis hetk juurelda ja mõelda eelneva emotsionaalse kulminatsiooni üle.

See oli ilus. Midagi nii lihtsat, aga meelde jäävat on keeruline teostada, kuid nad said sellega suurepäraselt hakkama. Mõtlen siiani esitatud väikestest mõttekäikudest ja arendan neid oma peas; vaatlen maailma hoopis uue ja täiustumana. See leiab alati tee minu igapäevaideedesse ja uuristab mu arusaamu.

Alan Adojaan "On nagu pole"

„On nagu pole“ on Alan Adojaani debüütromaan, millest leiab tema uskumatu ja hullumeelseid seiklusi, kummalisi suhteid ja teel kohatud arhetüüpe eiravaid inimkaraktereid. Selliste inimeste otsa komistab ta millegipärast pidevalt – olgu ta siis lõbu-reisil, tööl või hoopis armastuse otsinguil. Just nii tormabki autor esimeses peatükis Brasiiliasse ja kaotab terve miljoni. Võib arvata, et ega siitki asjad paremaks lähe. Üks absurdsus käib teise kannul ja tundub, et muud moodi ei olekski võimalik. Raamatust võib leida reisil kohatud eestlasi, gangstreid, pärapostiljone, džässidiivasid ning võib juhtuda, et kuuleb ka ühest Rio tänavaröövist. Kõigele sellele hullusele järgneb aga veidi rahulikum periood Hollandis, kuhu autor oma kriisi seljatamiseks ülikooli peitu läheb. Võitlused Hollandis piirduvad tuvide ja rongifirmadega, aga see-eest leiab seal ilusat itaaliaverd armastust. Pärast kriisi seljatamist on muidugi aeg aga uue kriisi jaoks ja nii suundubki autor jälle elu täis Brasiilia tänavatele ja seal hakkab juhtuma see, mis enne Hollandis õppimist. Raamatusse immutatud mõnus huumor ja omamoodi elufilosoofia teevad sellest ühe lõbusaima ja armsaima lugemise.

Gerda Kolossov

Ma ütlen, et esteetiline kuritegevus on see, mida te vajate

Stanley Kubrick "Kellavärgiga apelsin"

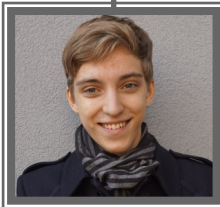
Tõeline moraaliipiiride nihutamine karjutud visuaalsesse naudingusse. Kubricku järjekordne antiutoopiline film, mis põhineb Anthony Burgess'i samanimelisel romaanil, oli neljakümne aasta eest, kui see esmakordselt ilmus, üks skandaalsemaid filme selle ajaloos ja see skandaalne vari pole kuhugi kadunud. Kuigi vägivald ja kõik sinna alla kuuluv ei ole juba ammu filmilina- de tabuteema ja antud teos võib tänapäeval tunduda isegi süütu ja vaoshoitud – suunatud pigem esteetilisusele –, pole minu jaoks filmi, mis lummaks ja hirmutaks mind samaaegselt rohkem kui see.

Kubrick alustas fotograafina ning tema filmides, millest „Kellavärgiga apelsin“ ei jää erandiks, jääb selgelt silma tema tugevus luua vorm, eriti visuaalne. Filmi läbivaks teemaks olev ultravägivald on nimelt esitatud üliesteetilisena, mis on seotud moe ja muusikaga – sellest on tehtud kõige selgem eluviisi vorm. Kubrick küll ei romantiseeri ega heroiseeri vägivalda, kui normaliseerib seda jõudsasti. Ta on oma filmides pigem ikka misantroop kui humanist, tema tunnusmärgiks võiks isegi lugeda küünilisusse kastetud irvitus ühiskonna üle. Kogu ühiskond, kogu inimkond on vägivaldne, võimuahne ja salatsev, olgu selleks võimuesindaja, staar, korralik kodanik või puhas parm. Inimene ilma vägivaldsuseta on hukule määratud.

Kuigi praeguseks pole film enam vist nii šokeeriv ja kuritegevusele meelitatav, aga nagu Kubricku teosed üldiselt, pole see film kuidagi igav ega tolmunud klassika, vaid üks erakordsemaid filme, mida vaadata.

Mihkel Martin Kasterpalu

Head aega, äärelised meemid Redditist ja hüvasti, paroodiad su YouTube'i feed'ilt!

Euroopa Parlament hääletas vastuolulise uue autoriõiguse direktiivi vastuvõtmise poolt, mis võib sundida sotsiaalmeediahiiglasid aktiivsemalt peatama oma platvormidel autoriõigusega kaitstud materjalide levikut. "The European Union Directive on Copyright in the Digital Single Market" on selle täielik nimi ning selle eesmärk on ajakohastada kehtivaid autoriõiguse seadusi internetiajastu jaoks.

Kokkuvõttes paneb autoriõiguse direktiiv suurema vastutuse veebisaitidele (nagu YouTube, Facebook ja Twitter) veenduda, et autoriõigustega kaitstud materjale ei levitata nende platvormil ebaseaduslikult. Siiani on pidanud autoriõiguse valdajad ehk tavaliselt ettevõtted, kes toodavad heli-, video- või kirjallike tooteid, ise silma peal hoidma, et nende tooteid ei kasutata ilma nende loata, kuid uue seaduse kohaselt läheb see vastutus suurematele platvormidele.

Autoriõiguse direktiivi keskmes on kaks artiklit - artiklid 11 ja 13. Autoriõiguse direktiivi kriitikud väidavad, et nende artiklite pärast peavad platvormid maksma uudiste lingi jagamiseks ja peavad hakkama filtreerima ning maha võtma meeme. Praeguste õigusaktide kohaselt ei vastuta platvormid nagu YouTube autoriõiguste rikkumiste eest; kui peavad nad sisu eemaldama, kui õiguste omanikud seda ette näevad. Autoriõiguse direktiivi pooldajad väidavad,

et see tähendab, et inimesed kuulasid, vaatasid ja lugesid autoriõigusega kaitstud materjali, ilma et materjali loojad oleks saanud selle eest tasu. Kuigi autoriõiguse direktiivi muudetud versioon koosneb 17 eraldi artiklist, on kõige olulisemad punktid artiklites 13 ja 11.

Artikkel 13: „meemikeeld“

See on osa autoriõiguse direktiivist, mis on suurim muretekitaja. Käesolevas artiklis öeldakse, et: "veebis oleva sisu jagamise teenusepakkujad ja õiguste valdajad teeksid heauskselt koostööd, et tagada volitamata kaitstud teoste puudumine nende teenustes." See tähendab, et teenuse pakkujad peaksid automaatselt vaatama läbi kogu materjali, mis nende saidile üles laetakse ja siis võtma maha kõik, mis ei ole kooskõlas autoriõiguste seadusega. Ehk see, kuidas saidid, eriti väiksemad saidid, peaksid selle ellu viima. YouTube'is on juba praegu algoritm, mis otsib automaatselt sellist materjali, kui see pole väga täpne ning sageli on valepositiivseid juhtumeid. Selle seaduse järgi käitudes ta

haksid kindlasti saidid nagu Youtube vältida ohtu, seega arvatavasti valepositiivsete arv tõuseks.

Artikkel 11: „lingi maksustus“

Artikli eesmärk on maksustada saitide nagu Google News, mis kogub kokku ja jagab teiste kirjastuste artikleid. Nende artiklite kõrval on tavaliselt pealkiri ja väike lõik teksti. Põhjuseks on arvamus, et Google News laadsete saitide kasutamisele piisab sellest pealkirjast ja lühikokkuvõttest, seega ei lähe edasi kirjastusele, kust artikkel on pärit. Aastal 2013 prooviti Saksamaal sarnast seadust, kuid selle peale lõpetas Google News oma tegevuse Saksamaal ja üleüldiselt kaotasid kirjastused vaatamisi rohkem, kui nad juurde said.

Kuid see autoriõiguse direktiiv ei ole veel seadus. See peab veel läbima mitmeid samme, enne kui see muutub EL-i direktiivina lõplikuks ja pärast peab siiski olema liikmesriikide poolt seaduseks võetud.

“

Uue seaduse kohaselt läheb vastutus suurematele platvormidele.

Joonas Taniloo

Kõik on uus septembrikuus — tutvume uute õpetajatega!

Sellel aastal liitus meie kooliga mitu uut õpetajat. Tutvustame neid kooliperele lähemalt.

1. **Milliste sõnadega Te ennast kirjeldaksite?**

Õp Palts: Nõudlik, aga sõbralik.

Õp Goidina: Ma olen rahulik, hooliv ja huumorimeelne inimene.

Õp Nagel: Paljusõnaline inimene.

Õp AVarmaa: Ma olen rahulik ja sihikindel, kohati hajameelne, kuid annan probleemide lahendamiseks alati en-

dast kõik.

Õp Kodar: Enamasti rahulik, põhjalik, abivalmis ja vastutulelik.

Õp Mõts: Loodan, et olen arenemis- ja dialoogivõimeline.

2. Kuidas Te jõudsite õpetaja elukutseni?

Õp Palts: Eks see on geenidest tulnud vanavanemate ja ema kaudu.

Õp Goidina: Kogemata! Ma õppisin Tartu ülikoolis ja minu kursusetööd ja diplomitöö ei olnud seotud ei koolimatematika ega pedagoogikaga ja tööst koolis ma ei mõelnud. Aga viiendal kursusel oli meil kõigil kohustuslik koolipraktika. Ja juhtus nii, et mulle väga meeldis koolis. Praktika juhendaja ütles, et mulle sobib õpetaja kutse ja ma pean kindlasti minema tööle kooli. Umbes samal ajal minuga võttis ühendus minu endine matemaatikaõpetaja ja klassijuhataja ning palus, et mina tuleks oma kooli tagasi, õpetama. Septembris ma juba seisingi klassi ees. Kusjuures see sama klassijuhataja oligi see inimene, kes oma ajal soovitas mul minna matemaatikat õppima. Seega minu elus mängis suurt rolli minu klassijuhataja.

Programmeerimise õpetaja Tauno Palts. Foto: Liis Vaher

Õp Nagel: Sellele küsimusele on mul raske lühidalt vastata. Kui peaksin, siis ütleksin minu imeline ema. Minu vanaema on õpetanud matemaatikat. Tema kasuisa oli õpetaja. Kas pole tore järjepidevus?

Õp Avarmaa: Umbes poolteist aastat tagasi lõpetas siin koolis töötamise endine füüsikaõpetaja ja ka minu gümnaasiumiaegne klassijuhataja Tanel Liira, kes küsis, kas ma oleksin valmis tema eest mõne klassi füüsikakursuse lõpuni

viima. Tookord olin tööle vaid kuu aega, kuid see jättis piisava märgi, et uuesti tagasi tulla.

Õp Kodar: Kuna olen enne 3D-eriala õppimist Tartu kunstikoolis lõpetanud ka Tartu ülikoolis keskkonnatehnoloogia eriala, siis esimesed praktikumide juhendamised (küll mitte siis 3D-erialal) said tehtud Tartu ülikoolis juba pea 10 aastat tagasi. Õpetamine ei ole mu põhi-tegevus, aga see pakub mulle huvi ja loodetavasti toob kaasa ka selle, et 3D-modelleerimise oskus levib ning huvilisteni jõuab asjakohane info.

Õp Möts: Õpetajaks saamise soov oli mul juba varases lapsepõlves, 5-6 aastase, ma ei mäleta, et oleksin kellekski teiseks saada soovinud ja siiani ei ole seda kahetsenud. Koolis on väga tore töötada – oled ümbritsetud haritud inspireerivatest ja teadmishimulistest inimestest. Probleem keemia või matemaatikaga? Aga palun, astun kõrvalklassi. Kuidas lauset vene-saksa vm keeles korrektselt öelda? Milles probleem, abi on lähedal. Ei mäleta täpselt kuhu lauses koma käib? Kas emakeeleõpetaja on juba tulnud? Jne, jne. Ei saa eraldi mainimata jätta huvitavaid õppureid - jah, noored on tegijad.

3. Miks otsustasite kandideerida just Tamme gümnaasiumisse?

Õp Palts: Mulle on jätnud hea mulje kooli avatus ning nooruslik ja tegus kollektiiv. Samuti on hea mulje jätnud aegadad õpilased!

Õp Goidina: See on saatus. Tamme gümnaasium otsis matemaatikaõpetajat, aga kool, kus ma varem töötasin, töötab septembrist põhikoolina. Mulle rohkem meeldib õpetada gümnaasiumiosas. Seal on huvitavam nii matemaatika kui ka õpilased. Seega kandideerisin.

Õp Nagel: Mulle ütles üks armas ja tutv õpetaja, et Tammes peaks olema hea õhkkond. Mulle tundub, et siin usaldatakse õpetajaid ja hoolitakse õpilastest.

Õp Avarmaa: Kuna õppisin ise samas koolis.

Õp Kodar: Otsus tuli selle põhjal, et osalesin kahel aastal "Disainiprotsessi" valikaines 3D modelleerimise eriala tutvustava õpetajana. Kuna kool ja õpilased tundusid toredad, siis läkski nii, et olen nüüd 3D eriala õpetaja.

Maarika: Asusin Tamme gümnaasiu-

misse tööle aastal 1994 ning kuigi olin läbi aastate õpetanud lapsi esimesest üheksanda klassini, tundus koolide lahkuminekul gümnaasiumis jätkamine üsna loogilise valikuna. Seda enam, et olin lõpetanud magistriõppe ja aeg tundus muutusteks küps olevat.

4. Mida Teie tunnis kindlasti teha ei tohiks?

Matemaatikaõpetaja Svetlana Goidina Foto: Liis Vaher

Õp Palts: Olen vastu igasugusele koolikiusamisele.

Õp Goidina: Ei tohi istuda ükskõikse näoga. Huvi silmadest peab olema, kui mitte matemaatika vastu, siis vähemalt selle vastu, mis toimub akna taha.

Õp Nagel: Ei tohi halvustada kaaslasti.

Õp Avarmaa: Füüsika omandamiseks peabaju olema "kindlal sagedusel", kus ta suudab informatsiooni vastu võtta ja seda töödelda. Ei saagi loota, et iga õpilane, sattudes minu tundi, parasjagu selleks suuteline on. Sellest tulenevalt ei ole mul midagi selle vastu, kui minu kuulamise asemel sirvitakse näiteks õpikut või konspekti. Kindlasti aga ei tohiks selle juures segada teiste õpilaste keskendumist.

Õp Kodar: Tegeleda tunnivälise asjaga ja põhjendamatult lärmata.

Õp Möts: Minu tunnis tohib kindlasti kaasa töötada ja aine vastu huvi üles näidata.

5. Mis on Teie lemmikfilm?

Õp Palts: Mulle üldiselt meeldivad ulmefilmid ja olen ka eesti filmide sõber. Kahjuks Eestis väga palju just ulmefilme pole tehtud, aga meenub näiteks "Hukkunud alpinisti hotell".

Õp Goidina: Ma ei saa öelda, et mulle meeldiks ainult üks konkreetne film. Sõltub tujust. Võin vaadata häid vanu filme, kus ma tean kõike peast, lihtsalt nostalgia pärast. Meeldivad ajaloolised filmid. Vahepeal vaatan komöödiad: nii häid vanu kui ka uusi. Vaatan muidugi melodraamasid, siis pisarad voolavad. Mida ma kindlasti ei vaata, on action.

Õp Nagel: Kodumaine lemmik on „Vallatud kurvid“, algklassi põnnina hakkas meeldima „Neli pulma ja üks matus“, siis tulid Quentin Tarantino filmid. Nimekiri jätkub ...

Õp Avarmaa: Panen siia pigem ühe oma lemmikseriaali: "Game of Thrones".

Õp Kodar: Lemmikuid on palju, aga üheks viimase aja lemmikutest on kind-

mikkirjanikke. Äkki siis "Rehepapp".

Õp Goidina: B. Pasternaki „Doktor Živago“.

Füüsikaõpetaja Rando Avarmaa.
Foto: Liis Vaher

Õp Nagel: Ei taha teha liiga ja hakata nüüd valima lemmikut. Hetkel ootan Lars Kepleri uut raamatut.

Õp Avarmaa: Väiksena oli mul selline Mürakarude koomiksiste kogu, mida mulle meeldib siiani aeg-ajalt lugeda.

Õp Kodar: Läbi aegade on lemmikuks jäänud Grant Naylor'i triloogia "Punane kääbus". "Minu"-sari on teine vaieldamatu lemmik.

Õp Mõts: Lemmikraamatut ei oska samuti välja tuua, valikuvõimalusi on ju nii palju. Mingil eluhetkel lugesin palju "Minu"-sarja raamatuid, aga hetkel on lisaks erialakirjandusele alati käeulatuses mõni lasteraamat. Ja kui nüüd sama rida pisut konkreetsemalt jätkata, siis minu lemmikauto on Ford Mustang ja lemmik-tsikkel Kawasaki Ninja.

7. Milline laul teeb alati tuju rõõmsaks?

Õp Palts: Kas just rõõmsaks, aga motiveerib näiteks filmi "Rocky" tunnuspeala: Bill Conti "Gonna Fly Now".

Õp Goidina: Tina Turneri "Simply the best." Laulul on nii tugev energeetika ja Tinal ka.

Õp Nagel: Teie küsimused on mulle liiga rasked.

Õp Avarmaa: Raul Sepperi "Sein on ees".

Õp Kodar: Praegusel hetkel on selleks lauluks Jain'i "Alright".

Õp Mõts: Midagi ehk RHCP, Muse, Pink'i Green Day või Linking Park'i repertuaarist. No tõepoolest ei oska seda ühte välja valida – rokkmuusika on kindlasti teema.

8. Mida Teile meeldib teha vabal ajal?

Õp Palts: Rannavõrkpalli mängida.

Õp Goidina: Igal vabal hetkel ma loen. Ma naudin, kui tekib olukord vaikus, mina ja raamat.

**Koolis on väga tore
töötada – oled
ümbritsetud
haritud inspi-
reerivatest ja
teadmishimulistest ini-
mestest.**

- Maarika Mõts

Õp Nagel: Lihtsalt olla.

Õp Avarmaa: Sõpradega pinksi mängida ja oma koeraga mürada.

Eesti keele ja kirjanduse õpetaja Liis Nagel. Foto: Liis Vaher

lasti "Passengers".

Õp Mõts: Lemmikfilmi mul ei ole, aga kui oleks, siis kindlasti mitte komöödia. Tegelikult olen rohkem seriaalide sõber – viimane, mida vaatasin oli "House of Cards" – jube põneva koha peal jäi pooleli.

6. Mis on Teie lemmikraamat?

Õp Palts: Kivirähk on mu üks lem-

3D-modelleerimise õpetaja Ave Kodar. Foto: Liis Vaher

Inglise keele õpetaja Maarika Mõts.
Foto: Liis Vaher

Õp Kodar: Meeldib tegeleda oma hobidega, milleks on eelkõige fotograafia ja trummimäng (mängin egiptuse tablat bändis Tuuli Trummid, mis on kooslus põhiliselt idamaist päritolu käsitrumme käsitsevatest inimestest).

Õp Mõts: Ma ausalt öeldes ei tea, mida vaba aeg tähendab. Tegelen lisaks õpetamisele veel ühe ja teisega ning minu kaks vanemat last on võistlussportlased. Nende toetamise ja asjade organiseerimise peale kulub omajagu aega. Veel igapäevatoimetused pluss koer ja nii need nädalad lähevad. Kui mul tõesti mitte midagi teha ei ole, siis vedelen lihtsalt teleka ees.

Huvi silmades peab olema, kui mitte matemaatika vastu, siis vähemalt selle vastu, mis toimub akna taha.
- Svetlana Goidina

Mida arvad Sina põhikooli lõpueksamite kaotamisest?

Joonas Taniloo,
Kristjan Kriisa

Küsitlesime repsimise päeval rebaseid, et küsida nende arvamust põhikooli lõpueksamite kaotamise kohta.

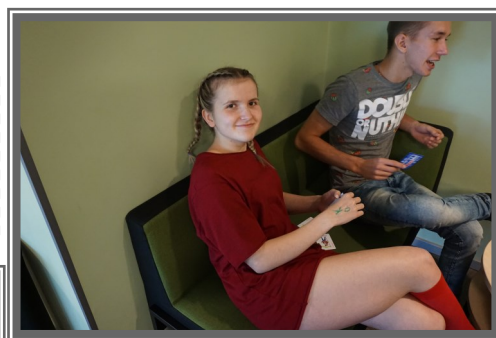

Meie oleme kõik juba teinud selle eksami ja nemad ei pea tegema! Ma arvan, et kui see kaotatakse ära, siis midagi muud tuleb asemele.
- Kätlin

See on kahe otsaga asi: kokkuvõttes peaks olema ju keskkooli lõpus peaks olema rangem kord kui põhikoolis, aga samas, see ei ole loogiline, et ühe punktiga saab läbi. - Ketlin

Ma arvan, et seda ei ole vaja kaotada, sest see aitab edaspidises elus. - Daniel

Ebaaus, et meie pidime viimasena tegema. Aga samas, sis-seastumiskatsed on niikuinii, seega vahet ei ole, kas sa teed selle eksami või mitte. - Karolin

See on halb, sest sa ei saa teada, mida sa oskad. Kui teed eksami ära, siis tead, mida sa tegelikult oskad. - Kristin

Mina arvan, et see on tegelikult okei, sest niikuinii on koolikatsed. Eksameid ei pea nii suureks puhuma. - Elise

Minu arvates see on väga imelik, sest nad iga aastaga teevad seda eksamit suuremaks, topivad veel rohkem ja rohkem, ning nüüd seda eksamit enam ei ole. See on ebaaus! - Anton

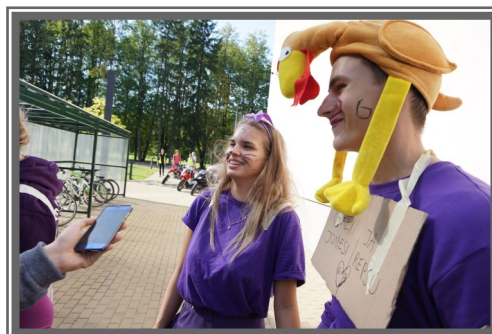
Täiesti ebanormaalne. Meie pidime tegema, me pidime õppima ja nutma, onju, ja nemad ei pea. - Liisi

Kui katsed on siis pole väga mõtet teha, sest katsed näitavad ise taseme ära. Aga samas võiks olla ka, sest siis on õpilased rohkem motiveeritud õppima. - Andri

Kuidas sa hindad õpilase taset, kui ta ei tee eksamit? Miks ta õpib siis üldse? - Liis

Võiksid jääda, sest mingi mõõdupuu gümnaasiumi jaoks võiks ikka olla. - Arti

Mõistlik, aga ebaaus ka: miks meie pidime tegema? Kui sa lähed gümni edasi, siis pole mõtet teha, aga need, kes ei lähe, võiksid teha, sest nad ei teegi muidu ju midagi. - Anett-Marii

Kadi-Liis Räst

Vahipataljonis töövarjuna

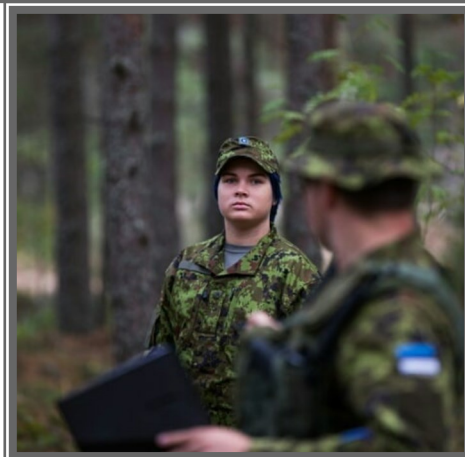
Augustikuu jooksul oli neidudel võimalik olla ajateenija töövari ja näha elu omal valikul tehtud pataljonis, kus oldi 12 või 24 tundi. Mina valisin selleks Tallinnas asuva Vahipataljoni, kuhu sain minna 27. augustil.

Kõik algas 26. augusti õhtul, mil sõitsin Tallinnasse, et järgmisel hommikul kell 9.00 olla Vahipataljoni värava taga. Kokku tuli sinna 6 tüdrukut, kõik neist olid Tallinnast või Tallinna lähistelt. Mina olin ainus "hull", kes tuli Tartunaalt.

Pataljoni sisse saamiseks ning seal ringi liikumiseks pidime saama külaliskaardi

ning kui see kätte saadud, tutvustas meile ennast nooremveebel Reinart Roo, kes vastutas meie oleku eest pataljoni alal. Ta viis meid lattu, kus saime endale kaitseväe vormi. Seda oli väga uhke tunne selga panna ning tekkis kohe täitsa ehtsa sõduri tunne.

Vorm seljas, saapad jalas, juhatas Roo meid oma kabinetti, kus andis teada, mida keegi sel päeval teeb. Üks neiu jäi pataljoni ning sai osa tankitõrje õppest, ülejäänud viidi minibussi peale ning sõidutati Männikule.

Fotod: Sõdurileht

Tee peal võtsime tüdrukutega laulu ka üles, et tuju rõõmsamaks muutuks, ning jõudsime Männiku lasketiiru. See oli peatus neljale neiule, kes said hakata püssi paugutama. Minu sõit jätkus, sõitsime linnast välja metsa vahele ning viidi minu varjutatava juurde kelleks oli nooremleitnant Sander Peetsmann.

Metsas oli ajateenijatel kaeviku eksam. Jälgisin tegevust ning üks hetk tuli minu juurde staabi- ja sidepataljonist seersant, kes küsis, kas olen vari, ning kas olen nõus andma neile väikese intervjuu tolle päeva tegemiste kohta. Olin sellega nõus ning lubati hiljem tagasi tulla ja küsimused esitada. Jätkasin ajateenijate jälgimist, sain seda teha senikaua, kuni ühele jaoülemale anti ülesanne mind miinikaevikut kaevama panna. Läksime ajateenijatest eemale ning mulle näidati ette, kust kohast pean kaevama. Staabi- ja sidepataljoni seersant oli seda näinud ning tuli uuesti minu juurde, et intervjuu ära teha. Ta viis mu kaamera ette, kohendas vormi, küsis küsimused ära ning ütles, et võin kaevamist jätkata. Samal ajal kui ma kaevasin, seisis neli täisjõus meest, kes vahtsisid, kuis töötan ning jutustasid omavahel, mõnikord tegid

paar pilti ning õpetasid, kuidas paremini töötada.

Mul ei õnnestunud väga pikalt kaevata, murukatte sain eemaldatud, kui kutsuti tagasi nooremleitnandi juurde ja öeldi, et on tagasimineku pataljoni. Tagasisõit toimus GD-ga. N-ltn Peetsmann tegi auto tagaukse lahti ning ütles, et sisse roniksin, ühesõnaga istusin pagasnikus.

Tagasi pataljonis, läksime sööma. Sööklas teisi tüdrukuid polnud, nemad said lasketiirus oma einet süüa. Söök oli väga maitsev ja hea. Kuna terve päev oli planeeritud kaevikute eksami jaoks, ei olnud varjutataval mulle rohkem midagi tegevuseks pakkuda. Seepärast istusin tema kabinetis, kus vestlesime ning sain aidata eksamihindeid arvutisse sisestada. Tohutult vahva hetk oli see, kui Peetsmann oma relva ära hakkas panema ning ta selle mulle ulatas. Sihtisin natukene igas suunas ja andsin tagasi. Silmanurgast panin tähele kuidas ühel ajateenijal oli suu lahti kukkunud, ma sain ikkagi nooremleitnandi relva enda kätte, seda ei juhtu seal just iga päev.

Mingi hetk olid teised tüdrukud laskmast ka tagasi jõudnud ning n-ltn Peetsmann soovitas mul nende juurde minna ja relvahooldust jälgida. Seda ma ka tegin. Hoolduse ajal tegi neljas rühm kiirusharjutust. Nad pidid kahe minuti jooksul riided seljast võtma, voodisse minema, käsu peale need uuesti selga panema ning rivvi võtma. Nii tehti päris mitu korda ning see pakkus meile, tüdrukutele, palju nalja. Vahepeal tuli meie juurde teine nooremleitnant, kes tutvustas meile kahte naisajateenijat, kes rääkisid elust kaitseväes ning vastasid avameeli meie küsimustele. Peale seda oli aeg õhtusöögi jaoks. Seekord olime tüdrukutega sööklas kõik koos, jagasi-

me päevast muljeid ning jutustasime niisama elulistel teemadel. Päev lõppes minu jaoks kella 18.00 ajal, teised said veel jääda ning õhupüssi lasta, mina pidin bussile minema. N-vbl Roo saatis mind pataljonist välja ja soovis head teed.

Sellest päevast võtan kaasa kõik posi-

“ Sihtisin natukene igas suunas

tiivse: sõbralikud inimesed, uued toredad suhted ning selle, kui väga tore ja oluline see minu jaoks oli. Sain näha ametit, mille poole ise pürgin, sain kasulikku infot, kuidas saan naisena kaitseväes hakkama, sain kinnitust, et mu koht on kaitseväes ning see andis juurde enesekindlust, kuna tean täpselt, et tahan olla Vahipataljonis sõjaväepolitsei alal. Ning lisaks: kui millalgi toimub veel selline üritus, siis kindlasti soovitan osa võtta: see on põnev, lõbus ning mõneti ainulaadne võimalus.

Eliisa Raal

Dumpster-diving – puhas hullus või jätkusuutlik elustiil?

Dumpster-diving ehk prügikasti sukeljumine on viimastel aastatel populaarsust koguv vägagi küsitav hobi, mõne jaoks koguni eluviis. Seda isegi meie väikeses Eestis, kuhu päris äärmused alati jõuda ei pruugi. Olles ajakirjanduslikust ja isiklikust

uudishimust selle kummalise tegevuse harrastajate tegemistel silma peal hoidnud, tegin otsuse minna tõelise **dumpster-diver**'iga tegudele – prügikasti!

Kuidas? Väga lihtsalt. Tartu tegijatel on oma vestlus Facebookis, kuhu alatasa hämmastavastest leidudest uudiseid

jagatakse või kedagi endaga kaasa kututakse. Mina sattusin peale kaaslaste otsingule, kes on veel üks kõige vanem ja tuntum **dumpster-diver**, keda artiklis anonüümsuse säilitamiseks Mariks nimetan.

Põnevusega läksingi kokkulepitud ajaks õigesse kohta. Kuna poodi alles suleti, ootasime veidi üle poole tunni, et kõik töötajad kodude poole läinud oleks ega meid segaks. Ja siis prügikasti! Täpselt nii, sõna otseses mõttes prügikasti. Mari ronis suurde prügikonteinerisse, kus ta taskulambiga ketšupit, granaatõunu ja saia nägi. Minu ülesanne oli kõike kõlblikku vastu võtta, et see kahjustada ei saaks. Üksteise järel tuli mulle hunnikutes kõlblikkustähtaja ületanud ja lekki-vaid ketšupipakke, saia ja leiba, krimp-su kuivanud granaatõunu, mädalehaga ananasse, katki läinud küpsisepakk ja isegi pakk õunapirukaid (muidugi eilse tähtajaga). Mari hindas kõlblikuks kõik, mis haies nagu prügi, oli kuivanud ketšupiga koos ja pealekauba mõnest ot-sast mädanes või hallitas. Pidin tõdema, et hinges oli pettumus. Olin ju näinud uskumatuid postitusi, kuidas prügikas-tist leitakse kastitais vahvljahu, küpsi-seid, isegi õlut. See, mis minu ees hunni-kus ilutses, ei olnud kohe kindlasti mitte ei isuäratav ega kõlblik.

Foto: Liisa Plovits

Poole tunni jooksul, mil me töötajate lahkumist ootasime, oli mul hea võim-alus ta elu kohta lähemalt uurida. Vastu-sed olid hämmastavad. Mari on noor naine, kelle toidulaud koosneb 80% ulatuses sellest, mida prügikasti on visatud. Sealjuures tuleks tähele panna, et prügikastis olev kraam sõltub täieli-kult aastaajast. Talvel on palju eksootili-si puuvilju, avokaadosid, mandariine. See tähendab, et sellel ajal koosnebki ta toidulaud peamiselt puuviljasmuuti-dest ja avokaadodest. Suvel aga on palju tomateid, suvikõrvitsat, kurki, kartulit. Selle tagajärjel ei ole ta toidu-laud ühtlaselt mitmekesine, dieet muu-tub neli korda aastas.

Poes käib Mari harva. Sageduseks hin-das ta umbes korra kuus ja siiski ostab ta vaid asju, mida prügikastist ei saa, nagu taimset piima kohvi peale, mait-seaineid, õli, soola. Siit joonistub välja üks *dumpster-dive'mise* suur eelis: raha hoiab selline elustiil tohutult kokku.

Üks *dumpster-diver'ite* levinumaid argu-mente oma vastuliikumise toeks on mõju keskkonnale. Suured poeketid viskavad iga päev tohutult toitu ära, mis ei ole tingimata halvaks läinud – näiteks on möödunud "Parim enne" kuupäev. Selle toiduga ei ole poeketil lubatud midagi muud teha, kui otse prügikasti visata. Statistikaameti andmetel elas 2015. aastal Eestis 21,3% suhtelises vaesuses ja 3,9% absoluutses vaesuses (www.toidupank.ee). Neid inimesi ai-taks tohutult võimalus saada "Parim enne" ületanud tooteid tasuta endale, kuna poeriiulilt võttes pole enam neist erili-selt halvaks läinud. Selliste inimeste

hää peaks saama otsustavaks antud toodete tasuta välja jagamises, kuid iroonilisel kombel käivad prügikastides tuulamas just mässumeelsed noored, kes teevad seda vaid enda elamiskulude

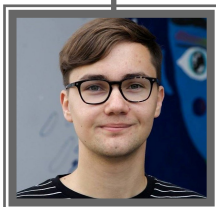
**Poes käib
Mari harva,
vaid korra kuus**

vähendamiseks. Nii julgen väita, et kitsa ringkonna liikumine ei muuda ei maail-ma ega keskkonna silmis midagi märki-misväärsset. Pigem teeb kahju see indi-viidile enesele, kuna prügikast kubiseb bakteritest ja tõesti halvaks läinud toidu-jääkidest, mis leidjale tasuta kõhutäie asemel tasuta kõhulahtisuse annavad.

Mis on dumpster-diving?

Liikumine, mille eesmärk on päästa prügikastidest toitu, mis on veel kõlblik. See protesteerib toidu raiskamise ning asjaolu, et maailmas on palju inimesi, kes ei suuda endale toitu osta, vastu.

Karl Pütsepp

Te kõik olete hullud!

Harjumatult pime ning lämbe öö on saabunud järsku, aeg-ajalt tekib ümbritsevasse tumedusse mõneks sekundiks helendavaid täppe – *fi-reflies*, nagu kohalikud neid tunne-vad – ja siis järsku kõlab puude va-helt valjult imelikku keelt, kõlab: „Sest sa ei tulnud siia rääkima täna / ja kui tulidki, siis ainult kehakeeles / mina ka!“ ja siis umbes viiekümne-pealise koorina „Mina ka! Mina

ka!“ . Sekundi mürdosa vältel olen se-gaduses. Kerge peapõrutuse või muu vähemtõsisema mälukaotuse tagajärjel võiks ju kergesti arvata, et viibin suvi-ses Eestis. Tegelikult istun aga seitse ajavööndit ja umbes 6600 km läänepool, riigis, kus kilomeetreid üldse ei tunti-ning igal võimalikul hetkel öeldakse „Tere!“ (või „Hi!“) ning küsitakse päe-vas vähemalt kakskümmend üks korda „Kuidas läheb?“ (ja aktsepteeritav vas-

tus on ikka „Great!“, mitte „Fine!“ või „Good!“).

Ilmselt oleks segaduses igaüks, kes minu asemel New Yorgi osariigi puude all istuks. Riigis, mille territoorium on hoomamatu, poliitika mõistmatu ning kultuuriline mitmekesisus meeletu, kõ-lab eesti keel, tantsitakse kõik koos (kaasa arvatud laagriga seotud mitteest-lastega) perekonnavalssi, mängitakse väsimatult lauamängu „Mees, kes teadis

mängitakse väsimatult lauamängu „Mees, kes teadis ussisõnu“ ja tehakse üldse kõike seda, mida ikka rohkem Tartu kui New Yorgi ümbruses nägema olen harjunud.

Isamaa pääsukesed

Kuigi Long Islandil puutumatut loodust pole, lendab siin ringi siiski mitmeid huvitavaid linde. Erkpunaseid ja helesiniseid. Puuvõrades pidavat siin kohalike sõnul isegi konni olema. Kohtun tuppä minnes ühe kohaliku kärnkonnaga, kes tüdrukute WC-sse siseneda soovis. Eestis ma ühtegi nii väledat kärnkonna näinud pole. Selle peale, et ma ukse kinni panen ja teda sisse ei lase, ta solvub ning kaob mõne hüppega õhe.

Samal ajal Eestis on suvise teatrihooaja keskmes näidend „Isamaa pääsukesed“, milles Andrus Kivirähk võrdleb eestlasi pääsukestega. Pääsuke ei ole kuigi tugev ega suur lind, ometi on ta väga visa ning kohanemisvõimeline. Eriti hästi sobib mu meelest pääsukese-metafoor eestlaste kohta, kes elavad väljaspool Eestit, ent kes sellest hoolimata hoiavad Eestit ja eestlust enda südames. Just selliseid „pääsuke“ vaatan Long Islandil kohaliku eesti kogukonna laste suvelaagris.

Foto: Erakogu

Paljude noorte jaoks pole Eesti ainuke paik, kus neil juured on. Nii mõnegi lapse jaoks on tähtsal kohal ka Armeenia, Soome, Peruu, Jaapan ja kõikvõimalikud teised maailma riigid USAst ja Kanadast rääkimata. Aga nendele lastele Long Islandi suvelaagris on Eesti neist palju-

dest kõige olulisem. Pääsukesed tulevad alati tagasi, vahet pole kas korraks või igaveseks, kas vaimsalt või füüsiliselt. Ja üks mõte tekib veel: võib-olla on nüüd, mil piirid on valla, mõisted „välis- ja kodueestlane“ anakronismid. Eestlane oled sa nii Tartus kui New Yorgis, nii Pekingis kui Kaplinnas. Tundsin hommi-kuses eesti keele tunnis piinlikust, kui üks tüdruk minu lausele eestlaste kohta vastas: „Aga mina olen ka eestlane.“

Selle sama tüdrukuga oli mul kogu laagri kõige huvitavam vestlus. Ta elab Los Angeleses, tema isa üks vanematest oli eestlane, teine soomlane. Tema ema oli afroameeriklane. Võimalused Los Angeleses eesti keelt rääkida ei ole kiita. Ometi oli see sama tüdruk, kes välimuselt teistest kõige rohkem eristus, kõige agaram õppiija. Päritolu ning juured olid talle väga olulised. Meie jutuaamine jääb mulle alati meelde, sest kuigi see toimus inglise, mitte eesti keeles, oli see tõsine vestlus teemal, mida ümbritseb nii palju ignorantsust, kitsarinnalistsust ja lihtsustamist. Kahtlemata oli see minu elu huvitavaim keskustelu identiteedist, rahvusest ja kuuluvustundest.

Suvi möödub Eesti tähe all

Long Islandil toimuv laager pole nende noorte jaoks ainuke, kus nad suvel koos aega veedavad: eesti laagrid toimuvad neil juunist augustini. Kui kõigil polegi suurt motivatsiooni eesti keele omandamiseks, siis eesti kultuur ja eluolu läheb neile tohutult korda. Säravad silmad panid mind mõtlema, et rahvatants ongi täitsa tore tegevus ja isegi „Sinine vilkur“ kõlab USAs kuidagi paremini ja toob muige näole. Üle kõige kohtasin muidugi piiratud külalislahkust. Kui sulle antakse kätte 7. avenüül ning Empire State Buildingu vahetus läheduses asuva korteri võtmed ja öeldakse, et omanikud ise sõidavad Kanadasse puhkusele, siis mõtled küll, et Eestis vist selline asi ikka võimalik pole. Ja eks seda Ameerika eestlaste külalislahkust ole varem ka kurjasti ära kasutatud. Kuulsin laagris ka üht võigast mõrvalugu. Inimesi on ikka igasuguseid leidunud.

Long Islandile lisaks viis tee mind ka New Yorki, Washingtoni ja Baltimore'i. Kusagil ei pääsenud ma aga päriselt eestlastest ja eesti keelest. See tunne, kui sa kuuled Manhattanil Viienal avenüül keset inimmerd eesti keelt, on natuke naljakas, uhke ja uskumatu ühe korraga. Nendel, kes New Yorgis käi-

nud pole, on raske ette kujutada selle tõenäosust. Täpsemalt tõenäosuse puudumist. Ei ole see Eesti nii väike midagi!

Kuna pimedusega saabuvad ka sääsed, lähen putukamürki otsima ning liitun laagris viibivate vanemate seltskonnaga. Üks juhatajatest küsib minult muljete kohta ja vastan: „Te olete kõik hullud!“ Niisuguses riigis nagu USA eestluse elus hoidmiseks peab lihtsalt hull olema. Heas mõttes. Ma tõesti usun, et maailma muudavad paremaks hullud, sest nagu kirjutas Fernando Pessoa: „See inimene, kes ei ole hull, / on loom, kes täidab pugu, / või matmata laip, kes teeb sugul“.

SOOVITUSI AMEERIKA „AVASTAMISEKS“ (vaimseks ettevalmistuseks):

Kirjandusest J. Kaplinski „Kevad kahel rannikul e tundeline teekond Ameerikasse“, P. Rothi „Ameerika pastoraal“ ja E. Rutherford „New York“. T. Williamsi ja E. Albee näidendid. No ja muidugi K. Vonnegut, kelle lühikest autobiograafilist esseekogumikku „A Man Without a Country“ pean parimaks sissejuhatuseks USA eluolu. Vonnegutlik huumorisoos esineb tuhande aasta jooksul vaid paaril inimesel.

Peamiselt Long Islandil toimub „Suure Gatsby“ tegevus, aga see romaan on muidugi rohkem üldinimlik-filosoofiline kui konkreetsed paikkonda avav. Hea lugemine sellegi poolest!

Muidugi leiab New Yorgis ja mujal idarannikul aset sadade (ehk isegi tuhandete!) filmide tegevustik, neist kõige sügavama mulje on mulle jätnud Woody Alleni „Manhattan“.

USAs on käinud ja elanud mitmed eesti kirjanikud jt kultuuritegelased, neist tuntumad Eduard Vilde (kelle reis New Yorki oli lausa koomiline), Karl Ast-Rumor ja Ain Kalmus („Hingemaa“).

New York on kunsti – arhitektuuri, maalikunsti, kirjanduse ja muusika – linn. Selles linnas võib saada modernismi üledoosi. Nii juhtus ka minuga ning nende sõltuvust tekitavate doosidega on juba kord nii, et tahad veel ja veel ja veel...

Anel Neumann

Punased vahtralehed

Oktoobrikuu saabudes näen, kuidas rohelised vahtralehed hakkavad aeglaselt värvi muutma - igal hommikul punavad tänavad järjest rohkem. Ilmad on külmemad ning Kanada paiskab järjest enam nagu see piltpostkaart kodus kaminasimsil. Sõidan hommikul kooli mööda radu, mis olid alles kuu või kaks tagasi tundmatud ja uued.

Vahetusaastast olin juba ammu unistanud. Käisin organisatsiooniga CISV Saksamaal lastelaagris ja seal oli nii palju inimesi, kes olid terve aasta välismaal elanud ja õppinud. Nende lood olid nii põnevad ja mul oli sellest alates kuklas mõte "kohe, kui olen piisavalt vana, lähen vahetusaastale". Eelmisel talvel sain võimaluse kandideerida Rotary õpilasvahetusprogrammi ja siin ma nüüd olen. Olen Kanadas elanud juba peaaegu 2 kuud, minu kodulinn on Burlington, mis asub Toronto lähedal. Paljudel teistel ilmset küsimus, miks ma Kanada valisin. Seal on ju külm ja inimesed on lääneriikides kõik samasugused. Just seda ma Kanadast otsima läksingi, erinevusi, mis peituvad pealispinna all. Kanada loodus on täpselt nii kaunis ja ilusamgi veel kui räägitakse. Sügavad metsad ja kõrged graniitkaljud. Linnades jooksevad ringi jäneseid ja oravad, skungid ja pesukarud. Inimesed on just nii lahked ja ilusad ja rohkemgi veel. Kanada on omamoodi müstiline ja ma tunnen, et ei mõista teda veel piisavalt, et sõnadesse panna.

Foto: Erakogu

Kanada meenutab mulle väga minu esimest aastat Tammes: kõik oli nii teistsugune, uus ja kohati harjumatu. Mul on minu uue perega väga vedanud, me saame väga hästi läbi, me oleme käinud väga paljudes erinevates kohtades ja ma olen saanud proovida nii palju uusi tegevusi ja maitseid. Näiteks sõitsin ma Kanadas esimest korda veesuuska ja lendasin helikopteriga. Proovisin esimest korda poutine'i ja root beeri. Ma käin Burlington Centrali keskkooli 12. klassis. Kool on 96 aastat vana, näeb välja täpselt nagu mõnest Põhja-Ameerika filmist ning on pika ajaloo ja traditsioonidega. Õpilaste arvu poolest pole see suurem kui meie Tamme gümnaasium. Central võtab igal aastal vastu väga palju vahetusõpilasi ja seegi on veel pisut harjumatu. Pikka aega ei teadnud ma ühtegi kohalikku.

Kanadas algab kool peale töörahvapüha (*Labour Day*), mis oli sel aastal 4. septembril. Kooliaasta on jagatud kaheks semestriks ning talvel ja suvel toimuvad eksamid. Septembris sain ma valida 8 ainet, 4 semestri kohta, mis tähendab, et pool aastat on meil iga päev samad tunnid. See oli algul minu jaoks harjumatu, aga ma tunnen, et suudan tunni materjalile palju paremini keskenduda. Päevas on neli 75-minutilist tundi, 5-minutiliste vahetundidega. Lõunapaus kestab tund aega ja sa kas sööd sööklas oma kaasa võetud lõunat, ostad midagi kohvikust või lähed välja mõnesse toidukohta sööma. Pärast tunde toimuvad kõik õppetöölised ringid ja treeningud.

Jah, nagu filmides, kasutatakse ka Kanadas erkkollaseid koolibusse. Kahjuks ei peatu minu maja ees hommikuti ükski selline masin. Kuna Rotary programm näeb ette, et õpilane elab aasta jooksul mitmes peres, oleks bussi minu jaoks raske korraldada. Küll aga olen nendega käinud mitmetel väljasõitudel. Selles istumine on tõesti omaette kogemus, kõik Ameerika noortefilmid tulevad silme ette.

Praegu õpin ma koolis bioloogiat, matemaatikat, filosoofiat ja inglise keelt.

Materjalid on suures osas uued, aga mul pole õnneks nende õppimisega mitte mingisuguseid raskusi. Arvan, et see on suuresti nõnda seepärast, et Kanadas selgitatakse asju lihtsamalt. Näiteks on mul Eestis alati matemaatikaga raskusi olnud, aga siin toob õpetaja sisse elulisi

Foto: Erakogu

näited ning selle asemel, et lihtsalt numbrikombinatsioone ja reegleid pähe õppida, uurime me lähemalt, miks ja kuidas asjad töötavad. Mind üllatas väga, et õppimine toimub suures osas netikeskkonnas: õpikud, kodused ülesanded ja rühmatööd leiab kõik arvutist. Kaasas peame kandma ainult pinalit, kiirkõitjat ja oma lõunasööki ning needki saab tavaliselt koolikappi jätta. Lõuna kaasavõtmisega pean veel harjuma - ma kas magan hommikul sisse või unustan selle sootuks kaasa pakkida. Peale tunde käin ma muusikali proovides. Me lavastame Monty Pythoni "Spamaloti", mis on üks väga musta huumorit täis tükk ja seda on väga lõbus mängida.

Vahetusaastale minek oli keeruline. Esiteks on mõte aastaks perest ja sõpradest eemal olla kindlasti natukene hirmutav. Teiseks oli raske maha jätta klassikaaslast, kelle juurde ma järgmisel aastal ei naase. Oli palju hetki, kus ma kahtlesin, kas see aasta on seda väärt, aga tunnen juba praegu, et siia tulek oli üks mu elu parimaid otsuseid. Kanada koolielu on täpselt nagu filmides, aga samas ka üldse mitte.

Liisu-Johanna Olgo

Per aspera ad astra

Need sügised jahedad hommikud, värvilised langevad lehed, suvel tollu kogunud joped ja piisava raskusega koolikotid - sellest kõigest on möödunud aasta, kui alustasin enda viimast gümnaasiumiaastat. Kuna sellest on nii vähe aega möödas ja abituuriumi kogemused on veel värsked, siis on mul paar nõuannet abiturientidele, kuidas see aasta vastu pidada ning kuidas käituda ja välja näha nagu abiturient.

Abituriendiks saada on üsna lihtne: sa pead kõigepealt kaks aastat gümnaasiumis vastu pidama ning kolmas aasta võtab sind rõõmuga vastu. Palju õnne kõigile neile, kes nii kaugele on jõudnud! Oluline sealjuures on, et sellel viimasel aastal ei laseks sa ennast käest. Kindlasti tuleb kõik asjad, mida õpetajad on palunud teha, ka õigeks ajaks ära teha! Kui sa juba uurimis- ja praktilise tööga hak-

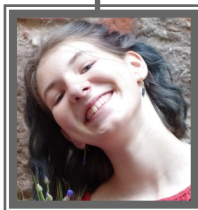
kama said, siis kõik ülejäänud on käkitagu. Ausalt!

Üks vajalik asi, mida tuleb terve aasta jooksul meele pidada on, et see on su viimane gümnaasiumiaasta. Võta kõigest osa, millest sa varasemalt oled tahtnud osa võtta, aga julgust on väheks jäänud. Tutvu isegi "värske lihaga", kes sel aastal gümnaasiumi alustas. Naudi kõike, mida kool pakub: jõulupeod, õpetajate päev, spordipäev jne. Varsti astud sa iseseisvasse ellu ja pead ise hakkama endale tegevusi otsima.

Kui tahad aga hästi tark välja näha uute kümnendike ja vanade üheteistkümnendike jaoks, siis hoi aialti mingisugust paberit või vihikut või õpikut käes. See näitab, et sa õpid midagi ja siis teised tüütavad eksamistressist kurnatud kaheistkümnendikke vähem.

Üks minu suurimaid soovitusi, et sooritada viimane aasta edukalt: käi IGAS tunnis kohal! Eriti eesti keele ja matemaatika tundides. Vahet ei ole, mis seisundis sa oled: oled sa kas väsinud hilisest õppimisest Maidre kontrolltöök või natuke annab tunda pohmakas, mille tekitasid eelmisel öhtul Shtootersis. Iga õppetund on arvel. Isegi kui terve tunni teete vanu harjutusülesandeid, siis pikas perspektiivis toob see kasu, sest KOR-DAMINE ON TARKUSE EMA.

Kaheteistkümnenda klassi lõpuks ei pea sa teadma, mida sa teha tahad. Kui tead, siis on sul hästi läinud. Aga maailma avastama minemine, vaba aasta võtmine või kaitsevähke minemine on samuti okei. Tee kõike oma tempo järgi, aga nii, et teised selle all ei kannataks. Sul on üks aasta minna ja peale seda ... tee, mida süda kutsub!

Kristjan Taska ja Pihla Leena Põldma

Teaduspidu ehk Teadlaste öö meie koolis

Reedel, 28. septembri öhtul eksis meie kooli ära trobikond teadlasi: meie koolis toimus taaskord suurejooneline Teadlaste Öö. Kohal oli nii karvalisi kui sulelisi ning isegi Lotte, Pipi ja Elsa olid selle tähtsa päeva puhul külla tulnud.

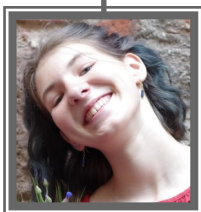
Esimesel korral sai igaüks uurida põnevat vanavaranäitust ja ka ise mõnele esemele käed külge lüüa. Teisel korral olid töötoad keskendunud rohkem loodusteadustele, kuid oli ka võimalik meisterdada raadiot ja ehitada endale elektriautot. Kolmandal korral näitasid oma oskusi meie noored tehnoloogid, kes näitasid, kuidas töötab green screen ning kuidas demineerida pommi. Kui oli soovi puhata ja ennast natuke

kosutada, siis oli kõigile avatud kultuuri-kohvik, kus noored talendid mängisid pilli ja laulsid.

Fotod: Lisette Lill

Pihla Leena Põldma

Tamme Lehe järjejutud: I osa

Veri kohises kõrvus. Jalad liikusid nii kiiresti, kui said. Kuulsin kaugusest uduseid hüüdeid. Ei julgenud selja taha vaadata. Kinnitasin oma pilgu veelgi tugevamalt kõnnitee lõppu. Seal! Keeran ära! - kordus mu peas. Jooksin edasi, jooksin kiiremini, jooksin, jooksin, jooksin.

Keera ära, andis aju ühtäkki häiret. Taipasin, et olen tee otsas. Võtsin jalgu paterdades järsu kurvi, jooksin jälle sirgeteed. Süda peksis adrenaliinist nii, nagu tahaks rinnust välja hüpata. Tundsin kuidas jaksu jääb aina vähemaks ja vähemaks. Ma pean jooksuma! Ei tohi seisma jääda! Häire käis mu peas. Edasi, edasi. Järgmine kurv. Jalg libises märjas poris. Nüüd on lõpp! - kuulsin enda peas. Tasa-kaal kadus ja tundsin, et nüüd on tõesti lõpp...

Keegi tuhises minust mööda. *Kuidas ta juba siin on?* Võtsin ennast sekundi pealt kokku ja tormasin kogule järele. Hüüded muutusid ühtäkki valjemaks. Hakkasin vaikselt nägema ergutavat rahvasumma. Nägin ka kuidas minust möödunud kogu üle finišijoone tuhises. Inimesi vallutas suur rõõmukära.

Jooksin kogu jõuga edasi kuni finišijoon minu altki läbi käis. *Kohal!* Peatusin ja hingeldasin tugevalt. Komberdasin kur-

natult lähedal oleva muruplatsi juurde, kuhu ennast ohates maha viskasin. Pilvist taevast vaadates ja sügise rõskust tajudes tundsin, kuidas suurest õhu liikumisest minu sees lendavad mu kopsud varsti välja.

Kindla matsuga langes veepudel minu kõrvale ja taeva kattis kellegi pettunud nägu. „Palju õnne, sõbrake! Sa jäid teiseks.“ Seda lausust tuima häälega minu klassiõde Amanda. „Ma ei suuda uskuda, et sa kümnenda klassi põngerjale jooksmise alla jäid!“ Ta viskas ennast minu kõrvale pikali. Naersin hingetult. „Emmi, sa oled mulle šokolaadi sees. Mul olid sinu peale suured panused tehtud.“ Vaatas Amanda mulle teeseldud etteheitega otsa.

Kõndisime Amandaga garderoobist välja, tema ikka veel mulle monoloogi pidades, et klassidevahelisel võidujooksul libastusin ja teiseks jäin. Suurelt kätega vehkides kordas ta ikka ühte ja sama, „Emmi! Kümnenda klassi põngerjas jookseb sinust mööda ja krapsab sinu esimese koha, sest sina üheteistkümnendik, oih, libastud! Päriselt, see on vastu võetamatu. Ja jään nüüd enda lohutus šokolaadi ootama, sest selline vaatepilt tõesti šokeeris mind.“ Vaatasime ükstei-

sele otsa. Õrnast naeruturtsatusest sain tõestust, et tema mitte väga tõsiselt võetav noomimine on oma lõpu leidnud. Naeratasin talle vastu. „Kas me saame täna lõpuks ometi oma füüsika kontrolltööd kätte?“

„Ma loodan! Õpetajal on reaalselt mingi tuhat aastat nende hindamiseks läinud,“ kurtis Amanda. Ohkasin ja suundusime klassi poole.

Masendav tund selja taga, istusin koridoris põrandale ja võtsin taskust telefoni välja. Uudistasin oma interneti keskkonda, kui telefoni ekraanile vilksatas teada, et mulle on sõnum tulnud. See oli emalt: „Emmi, kui sul tunnid läbi saavad, tule otsejoones koju! See on tähtis!!!“ Vastasin sõnumile jaatavalt ja liikusime Amandaga järgmise tundi.

Järgmine osa:

- A)** Teismee masendus hakkab välja tulema
- B)** Emmile kukub sülle kauge pärandus
- C)** Paku ise...

Liis Küpar

Mõista-mõista, mis see on?

Kes murrab enne oma jala: kas see, kes kukub kapilt, või see, kes kukub kirikutornist?

See, kes kukub kapilt, sest ta jõuab enne maha.

Miks toonekurg seisab ühel jalal?

Sest kui ta teise jala ka üles tõstaks, siis kukuks ta pikali.

Mis on kõige suurem ettevaatus?

Kui tigu vähendab kurvis kiirust.

Mis on valge ja lillade jalgadega?

Vihnamarju tallav jääkaru.

Mis on kollane ja seisab nurgas?

Pahandust teinud banaan.

Mis saab vampiirist peale seda, kui ta on 100 aastat vana?

101-aastane vampiir.

Vesikloseti ABC

Probleemid varitsevad meid paratamatult kõikjal. Millal on aga ainuõige aeg probleemid päevavalgele välja laotada? Eks ikka uue kooliaasta alguses! Meie universumis võiks ideaalis eksisteerida üldtuntud teadmine, et kodanikud, kel vähegi austust etiketi, iseenda ning teise kaaskodaniku vastu, on igati lugupeetud ja väärikad inimesed. Paraku on vististi toimunud evolutsioonis drastiline kannapööre ning mõned armsad kodanikud on kaotanud oskuse järgida seda sotsiaalset koodeksit. Seepärast sooviksimegi panna kodanike südamele mõned olulised asjakesed, mis võivad tulla kasuks nii lõpetavale abiturientidele kui ka keskkoolis seikluste lainel õõtsuvale gümnasistile.

Kuidas peaks käituma üks intelligentne avaliku vesikloseti kasutaja?

- Lukusta alati uks, vältimaks ootamatuid külalisi.
- Kui istelaua püsi asetad, siis kindlasti aseta see pärast alla tagasi. Ega tema ka ei jõua terve aeg püsti olla.
- Kui eelistad siiski istet võtta, siis haara paber ning kata istelaud sellega. Nii on palju puhtam maha potsatada.
- Kasutatud paberi võid rahumeeli potikesse lükata. Pörandal on tal palju õnnetum olla!
- Aga pea meeles, et ainult paber ning kehahäädad käivad vesiklosetti. Muud tarbeesemed hoia enda taskus või aseta kasti, kuhu inimesed panevad oma prügi.
- See karvane elukas kloseti kõrval on HARI. Tema funktsioon on tagada PUHTUS. Ta ei hammusta! Võid teda julgesti kasutada, kui toiming on pisut metsikum olnud.
- Potikese kohal on kaks valget nuppu. Rangelt kohustuslik on neid pärast igat toimingut vajutada ning veenduda, et tõusev hiidlane viib kaasa kõik sinu tekitatud asitõendid.
- Enne, kui sa kiirustades minema tormad, heida pilk sündmuskohale ning mõtle, kas sinust ikka jäi maha viisakas ja puhas vesiklosetti.
- Seep on pesemisvahend, mille efekt tuleneb vees lahustuvatest rasvhappesooladest. Seda on rangelt soovitatav kasutada kätepesuks. Valamu kohal on võimalik ka see vahva toiming sooritada ja värskete käelabadega s ü n d - muspaigalt lahkuda.

See on Sinu võimalus!

Anna enda sees olevale kirjanikule võimalus elada! Nimelt alustame kirjanduslehega Kohvitops, kuhu ootame kõigilt kirjutamishuvilistelt sahtlisse kirjutatud luuletusi, novelle, anekdoote jms. Autori nimi võib jääda varjunimega varjatuks. Seega sulle pea pihku, paber ette ja kirjutama! Oma lood palun saada pihlalee-na.poldma@opilane.tammegymnaasium.ee.

Foto: Lisette Lill

Liis Vaher ja Angela Puur

Horoskoop

Jäär: suudate luua enda ümber tööka ja sõbraliku õhkkonna, mille tõttu on parim aeg pühenduda keelte õppimisele. Kuid samas võib vaadata ka ühe hooaja oma lemmiksarjast, mis teeb olemise mõnusaks.

Kaalud: tunned allasurutud viha kellegi suhtes, kes omab sinu üle mingil moel kontrolli. Mine koju, rahune maha ja tule homme jälle.

Sõnn: kliimamuutus soosib rõõmsat meelt ja üldist tasakaalu. Kui see kõik tundub sinu jaoks liiga hea, et tõsi olla, siis tea, et nii ongi. Vaata kas või kütuse hinda.

Skorpion: oled väga hellaloomuline, väldi liiga sentimentaalseks muutumist. Kui vene keel ajab nutma, siis tee paus õppimisest.

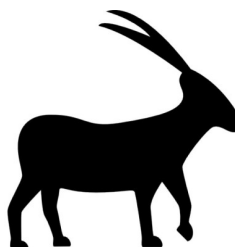
Kaksikud: kui sinu tegemised ja asjaajamised tunduvad teistele imelikud ning sõbrad ei ole toeks, siis tea, et ka kõige geniaalsemad ja edukamad on seda tundnud ning mõned terve elu nii elanud. Suurepäraseks näiteks on kõigi poolt armastatud Sid "Jäaajast".

Ambur: kui ajalugu muutub liiga morbiidseks ja tuju on kehv, siis vaata "Buratino tegutseb jälle" saateid ning usu, su päev muutub rõõmsamaks.

Vähk: matemaatikaga on segased lood, kuid ära muretse, joonista midagi. Küll Maret Kuura sulle „5“-e paneb ja kui oskab, aitab ka matemaatikaga.

Kaljukits: tähed ennustavad, et kui seni on midagi kahe silma vahele jäänud, siis nüüd tuleb nende asjadega taas kokku puutuda ning kindlasti tuleb vältida kohustustest mööda hiilimist. Kodused ülesanded tuleb kindlasti ära teha!

Lõvi: looduses peab valitsema tasakaal. Kui said eesti keeles viie, on peaaegu et tervislik füüsikas kaks saada. Hoia olukord tasakaalus.

Veevalaja: kui tekib tunne, et oled hakkama saanud suuremat sorti sigadusega, viska pilk peale paari Donald Trumpi puudutavale uudisele ning sa ei tunne ennast üksi.

Neitsi: koolistress kipub peale, kuid ära muretse. Igor Mang aitab sul tsakraid avada. Pärast seda suudad uuesti keskenduda õppimisele.

Kalad: kui koolist tekib väsimus ning sooviks juba vaheaega, siis tea, et sa pole ainus. Hetkeolukorras teeb puhvetist ostetud kohv meele paremaks.

